

درگاه

اون بش کونده بر نشر اولنور علم وصنعت مجموعه سی

ایکینچی سنه: اوچنچی جلد

نومرو : ۲۹

۲۰۰ حزیران ۳۳۸

«آتشدن کوملك» دن...

فلسفه

دربىرك خيالىرى

نهریات روحیه [۲]

«جمعیت» کونک ریاسته دعوت ایتکله بکا بخش ایتش اولدیفکیز شرفدن دولای اول باول ایقای تشکر ایتکلهکمه مساعده ایتکیزی رها ایدرم. بوشرفه لیاقت اولدیفنی مع التأسف بیلورم. چونکه جمعیتکیزی مشغول ایدن حادثه لره آنجیق مطالعه واسطه سیله واقف اولدیفنه نظرأ بوخصوصده شخصی نه برکورکوم، نده برعلی مشاهدوم اولایه جنى آشکاردر. بو سسیدن اشغال ایتدیکم بو موقی بدن اول شرفلندیرن و بوتون عمرلری نهریات روحیه به وقف ایدن ذوات عالییه بی ناصل خلف یایدیفکیزه دوغرو بی. تعجب. صاقین بو انتخابکیزی نتایج تیقاتکیزی یارسده کی حجره مساعیده دقتله او قودیفنی ونشیرلا. تکرزی آتشن برنجسله تعقیب ایتدیکمی بر «تله یانی» و یامسافه لری بیرتان برکشف نظرله یایش اولایه سکر. حادثات روحیه «ارض موعود و مجهول» نك کشفی حقده کوستردیککیز نفوذ نظر و صبر و ثبات الحق بی دائما حیرت و تقدیرلره مستغرق ایتشدر. باخصوص بو حیرتلردن ماعدا مهم برکله ناسک مؤسس زعم و ذهاب واستنزافینه قارشى ایلک سنه لرده کوستردیککیز جسارت و مقاومت جذا حیران. چونکه الک جسور انسانلری بیله قورقونه حق تشبیه آتیشدیکیز. آرتق بودرجه حیرت و تقدیریمی جلب ایتش بر جمعیتک ریاسته انتخاب اولفقدن دویه جنم حسام فخرتک نه قادر تعریف اولماز برسرور اولاجنى تقدیر ایدرسکیز. بیام نره ده او قوشدم، برکوچوک ضابطه مجاریه نك بر تصادفیه قوماندانلرنك مقول ویا مجروح اولدیفنی کوردمک طایوره باشلی باشنه قوماندانلرنك نرفته مظهر اولور. بونوق لاول ذوقی بزکره طانان او کوچوک ضابطه آرتق حیانتده خپ او مسعود دقیقه لری دوشونیور و دانما او کوندن بحث ایدیور. چونکه او برقاچ ساعتک خاطره اولک بوتون روحی تسخیر ایتش بولور. اعتراف ایدم که شیدیدی بنده کندیمی او کوچوک ضابطه بکزه تیورم. هیچ امید ایتدیکم حالد برقاچ ساعت دکل برایی آق قهرمان برطابورک باشنده بولندیرلق صورتیه نائل اولدیم بو توجهدن دولای بنده کندیمی دانما تبریک ایتکدن قورتولامایه جنم.

هرشیدن اوله علوم روحیه قارشى بلا تحقیق سردوقبول ایدیلان و لآن برجوقلری طرفندن محفظه ایدلک ایستاتن هوای وسطی فکیرلرک حکمت ظهور. رنی عجبا نه ایل و ناصل ایضاح ایتلی؟ بکا قالبرسه

[۲] (برغسون) ک (لودره نهریات روحیه جمعیت) نده ۲۸ مارس ۱۹۱۳ ده ویردی بر قوشنلر نده

آشاغی سطرلری خالده ادیب خانك «اقدام» ده نشر ایدلکده اولان آتشدن کوملك رومانلندن آلدق. بویارچه، اثرک صوک قسملرینه دوغوردر. اثر کوزل اسمی اصل بوسطرلردن آلبور. «درکاه» بویوک صررک موفیقیتی بویایک ستونی، صحیفه لرینه کچیرمکه تنویج ایتش اولورور.

بر اضطراب هفته سنك صوکنده کچ زمان بن اسکدار اسکله سندن واپوره بیترکن لامبرک ضیائی آتشدن سینی نك باشنده سیاه برقالیاق عجله ایله جیقدیفنی کوردوم. فیرطنه ده بوغولان برانسانك تخلیصیه سیدینه صدارله بی کی سینی یانه سندن یافالادم. برابر تکرار اسکداره دودم:

— اوله یقه می طوعه نظر دقتی جلب ایده. جکسک! دیوردی. فقط نیجه هیچ بر ایتتی حائر دکادی. عایدنک دائما قاچان ایتکرنک اوجی المده ایدی. آرتق برقامازدم. میدانده ایکیزده بر آرسکون کلدی. برچک جک آراهه سنه بیدک بزم سینی نك اویته کیتدک. سینی تعقیب ایدلک سندن وعایشه تشخیص اولدیفدن آرتق استانبولده زنبیه کیده مورمش. عایشه بی بر مندر اوستنه دیز نیوکش سینی نك آتشدن قهوه پشیر بولدم. الی اونه کیر کی بنده باشلر بوشانارق اویدم. نینه نكده الی اویدیکم زمان اختیار قادیله قارشیلای آغلاشدق. عایشه هیچ آغلا یور. اوراده کیرلک الک ساکن وک قویسی کورونیوردی. همان قاچق ایچون بلازه یایق: اوراده کی کویلردن بر اوکوز آراهه سی صایتین آله جنى. انواب بوله جنى سینی وین ایکی کویلی اوله جنى عایشه ده سیاه یلدرمه یله اوکوزلری سورده جک آطه بازارینه کچه جکدک.

۲۰ تشرین ثانی

شیدی اوتک باشنه آتدینی سیاه استار کویلی یلدرمه سنك آتشدن پنبه یعنی ایله چکمی آتشدن باغلامش کوچک باشنی دوشونیورم. زمرد کوزلری بعضاً ایکی باشنده چوچق کی قورقاندی. صوکره سینی ایله نیم تیره دیکیز دقیقه لر بو یسبیل ضیالر خارق العاده برعولله یانار سیاه کیریکلرنك آراسندن الک قادر بر ارکاک اراده سیله باقاردی.

آتق آتشدن کوملك آرقه ده، آتشدن قاچق عایشه نك الیده اوتک کورتور دیک بوله کیدیوردم. دکز صوک بیاض نازی کوپوک ایله قیوریلوب کیدرکن صوک دفعه اولارق ایکی سیاه قادین کوزی دوشو. ندم. بولر دونوق، بولر اجنبار، بولر یاشلی ایدی. ویکا بدعا ایدیورلدی.

— دیلرم الاهدن ایچک یانغدن قورتولاسون. دیلرم الاهدن عمرک آجلفدن، حیرتدن باشقه برشی کورمسون.

مهماله ادیب

عایشه نك مکتوبلرنك بو صوک قسمی بی آلت اوست ایتدی. یا عایشه بی برافیر آناتولیده غائب اولور کیدرسه؟ اوکا اوزون برمکتوب یازدم. بی برافیمسی ایچون کوپک کی یالوردم. حیانتده جمال واحسانک یایدقیزی شیدن، یاشادقیزی حیانتد آتری برشی ایسته یوردم. بنده تماماً اولرله برابر ایدم. یالکیز شمدی خسته ایدم. محبوس کی ایدم. بکا برنی خبر و برمه سینی رجا ایتدم.

اودن جیقدیم ایلک کون کیدیسنه الحاق ایدم جک، کیده جکی یره کیده جکدم. هم نه قدر کچ اولدیفنی، مطلق باشنده برارک نردهش اولادن قانی برسرکذشته آتلاسی دوغرو اولایه جنى آکلاندم. مکتوبم کیتدی. ایکی کون صبر سز قله بکلده جواب یوقدی. زنبیدن سینی کلش مکتوبی آتش؛ فقط اوندن صوکره آرتق اوغراما شیدی. کندیمی سوراق اورتسده قالمش برجوچق کی بچاره حسن ایتکه باشلادم.

آناتولیدن خیلی خبرلر کایوردی. غزیه لر چوق فناشیلر یازیورلر. همی دوغرو می؟ احسان حقیقت آطه بازارنده می؟ نیکانك هفته سنده استانبولده قدر آراهه ایله کیتدم. احمد آغای بولدم. باشنی صالادی، اسکداردن زنبیه کان کیدن یوقدی. فقط عذابک الک بیوکی بر هفته صوکره دودیم. احمد آغا بکا کلدی یوزی مظلم وتلاشلی ایدی.

مملکتلیسی بر پولیس اوکا بعضی شیلر سوبله مش اسکدارده بربرده ازمیری برقاچین استانبول ایله آناتولی آراسنده کی خاروبه واسطه اولور. بیانامه لر توزیم ایدیورمش. کندیمی اوراده بوراده مملک ایتدیک ایچون تغبض ایدلمش. شدتله آتایورمش. آه بو عایشه ایدی! مصطفی پاشا دیوان حرری مطلق اونی ده اعداده، هیچ اولازسه بنش اون سنه به محکوم ایده جکدی. ذاتاً قادیلر محکوم ایدلیدی. بلکه عایشه هوز نیم آیشمه می بکلیرک آناتولی به کجمدی. بلکه بو ایلی یاپوز. اللهم اونی نرده ده بوالی! مکتوبنده سینی به دوغامجیلرله تصادف ایتش اولدیفنی یازیور. احوالده اورالردن اوزاق اولایه جنى. فقط سینی ده آراندینی. ایچن بلکه سواقعه جیما یور. بو قادینی بن ناصل بولاجقده؟ صبرتمده علودن بر کوملك اولدیفنی الحق فی معنایله اوکونلرده آکلادم. هر کون اسکدارک اوجوارده کی ایزه سواقلرنده دولای یوردم. لوش، اوستی چارداقلی محله لرده مرر صالقم صاریلی چشمه باشلرنده هر سیاه چارشافلی قادین، بی آزار لایحه به قدر یاقوردم.

— الی کوزک جیجسون! کیمسک نه سک؟

منظومه

صرك بهار

بولارده قیورانان قورو یاپراقلر
چورو یور سس سزجه پارچالانهرق
وقیریق دللرده هیچقیران روزکاک
ایکله یور چیچکلی کونلر آکارق .

آیرلیق یاسلری روحی اُزهر ،
بیم کوکلدهده برصوک بهار وار ؛
عشقکه طوتولاش قلبه بکزه
بولارده قیورانان قورو یاپراقلر .

برخلطه اولسه یدم کندمه حاکم
یاشاردم املدن ، هوسدن اوزاق ؛
نه چاره ، آیریلیق یولنده قلم
چورو یور سس سزجه پارچالانهرق .

اُولوم ، بو کوکلشن اضطراری سوهک !
بن صانیورکم دردمه اغلاز
موسمک حزنیه بولولانان کوک
وقیریق دللرده هیچقیران روزکار .

بکا یوق اُولومده ، یوق قورنولوشده ؟
نه فنا مزارده کی یاشاق .
کوکل بو کوکسده چیرپتان قوشده ،
ایکله یور چیچکلی کونلر آکارق .

علی محمد

یقک وجودندن بیخبر اوله رق یاشادیلر . عینی جهالت
تله یاقی حادثه لری ایچونده وارد اولایلیر . ایچنده
یاشامه مزمه رغما بو حادثه لردن بیخبر اولایلیر ؛ ایست
سه کز بودایی اهمیتسز عد ایدره ک ترک ایدم .
هر حالده غیر قابل رد بر نقطه وارکه اوده شاید تله یاقی
حادثه سی واقع ایه بو البته طبیی بر حادثه اولاجقدر
وهرطایی حادثه کی بونکده شرائط حصوله وافق
اولدقدن سوکره تله یاقی به عائد واقعله شاهد اوان
ایچون بر « مادیوم » . انتظار ایتک عینی فوق العاده
بر آدام بکلمه ک ضرورتند بولمیه جفر . و قتله اکثر
بقی ده کورمک ایچون آنجق بر نورطنه ویا بولانک لطفی
بکلمه ک ایجاب ایدیوردی . حال بوک بوکون ایسته نیلن
زمان و مکانه بر شراره الکتریکه حاصل ایتک پک
قولایدر . (مابعدی وار)

دارالفنون روحیات معلی

مصطفی شکب

اصولاری تأمین ایتدیکی نتیجه لردن زیاده منحصرأ
ولدانه سورلر . نته کم بوناز نقطه ی پک کوزل
آکلایان و پیام جهیسر ، علم شیدانی علم اصنافدن
شوبله تفریق ایدیور :

« علم شیدالری اصولن زیاده اصولک تأمین ایتدیکی
نتیجه لر علاقه دار ایدر . حال بوک علم اصنافلر نه حال
بونک عکسیدر . بونلر نتیجه لردن زیاده بونتیجه لری ائده
ایدن واسطه لره یعنی اصوله اهمیت بررلر . . . »
ایندی هیچ شبهه یوق که مشغول اولدیغکیز
حادثه لر علوم طبیعی مک . موضوعی اولان حادثه لرله عینی
جستدهدر . حال بوک تعقیب ایتدیگکیز و تعقیبیه مجبور
اولدیگکیز اصول اکثریت عظیمه سیله طبیعت عالم لری تک
قولالاندقاری اصوله اصلا مناسبتندار دکل . عینی
جستدهدر بکدن مقصدم . مشغول اولدیگکیز حادثه لرک
دخی علوم طبیعی حادثه لری کی قانونلر دائره سنده
تظ هر ایتدیگکی وزمان و مکانه نامحدود بر صورتده
تکرر ایتک استعداده بولندقاری سیویه مکدر .
بو حادثه لر مثلاً بر مورخک تبعی ایتدیکی واقعه لرله بکزه
مزلر . چونکه تاریخ تکرر ایتد . مثلاً « اوسترایچ »
مباریه ی بردمه اولدی و بردمه ده اصلا اولایه جقدر .
زیرا عینی شرائط تاریخیه ک تکرر حصوله کله سته
انکان اولادیقندن بالطبع عینی واقعه تاریخیه ده تکرر
ایده میه جکدر . معلومدر که قانونیه دائماً عیناً تکرر
ایدن اسبابک بینه دائماً عینی نتیجه لری تولید ایتمه سته
دیوروز . حق تاریخ قانونلر دائره سنده دکل خصصری
واقعلر و خصوصی احوال و الحاحات دائره سنده جریان
ایدر . بناء علیه تاریخچه بیانیه ی مطالب اولان شی
واقعه تاریخیه مک هانکی معین زمان و هانکی معین مکانه
و ناصیل حصوله کدی بکدر . حال بوک مشغول اولدیگکیز
علمده فی الحقیقه « تله یاقی » ذیلن حسن بعید واقعه سی
اولبور یعنی اوزافده بولونان بر خسته ویا مختصرک
حالی کوروله یلور سه بو حادثه حکمت ، کیمیا و حیاتیات
قانونلر نه محامل بر قانونک تحت تأثیرنده تظ هر ایدر .
جکدر . شیعی بو حادثه ک بولیه اولایویده شعورلردن
بریک دیکرینه تأثیری نتیجه سی اولدیغی و شعورلرک
مرتی هیچ برواسطه اولوسن بیکدیگر لریله مخابره
ایده میله کارکی . که سز بوکا « تله یاقی » دیورسکیز -
بر آن ایچون قبول ایتدیگکی فرض ایدیورم . شاید
تله یاقی شانی یعنی اولان بر واقعه ایه ناشدود بر
صورتده تکرر ایدیه مک قابلیتده اولاجقدر . حتی
دها ایلری کیده رک دییه بیلیرم که تله یاقی حادثه سی
واقع بر حادثه ایه هر آنده وهر کسده حصوله کلد
بیله جکدر . بالکیز بر چوترلر مرده نظر دقنی جلب
ایتمه جک درجه ده خفیف ویا نام شعوره کچه جککن
نفع ماشمز اوغوریه دماغک میخانیککی واسطه سیله
توقیف ایدیه رک نتیجه سنک محسوس بر حاله کله سته
میدان ویرمه مکده اولسی معتلدر . نته کم مایو نلرجه
انسانلر بیکارجه سته لر الکتریکه مشوع بر محیط هوای
ایچنده یاشادقاری وهر آن الکتریک استحصال و حتی
مقناطیس جریانلری ایچنده دولاشدقاری حالده الکتر

بو قبیل فکری سرد ایدنلر تحریککیزی سوزده
« علم نامه » محکوم ایتک ایستین یارب عالمدر .
چونکه جمعیتکیزده تام مناسیله یتشیش بر جوق
حکمتشاسلر ، کیمیا کرلر ، فیزبولوژیستلر ، دوقنورلر
وجود اولدیگی کی آره کزه داخل اولماقله برابر
مساعیکیزله یاقیندن علاقه دار اولان بر جوق علم آدمایری
دها وارد . مع مافیه الک عادی برلا بورتوار تجربه سی
کمال اهمیتله قارشیلانمه آماده اولدیگی حالده سزک بونجه
نتایج تدقیقاتکیزه قارشق باشلرینی قولایه جق چورن
ومساعیکیزی سله السلام طوبدن ردایدن حقیق عالمدره
مع التأسف هنوز اکسیدک دکادر . عجباً بو حالت
روحیه نک سببی نه ؟ بو عالم لردی وانکاری استادلری
ینه ردی بر تئقدیه دفع ایتک هیچ علمه کلیه جکی
کی بولیه بر ذوقه قابیلده بدن جوق اوزاقدر .
بکا قالیسه فلسفه و ادبیته رد و جرحه صرف ایدیه .
جک زمانلر عمومیتله بر اضاعه وقتدن باشقه بر شی
اولاز . نته کم متفکرلرک بررلر نه قارشق رفع ایتدیگی
بونجه جدل و اعتراضدن الوم ائده قیلان یارب هیچ
ویلاشی مشابه سنده برشیدر . بکون دولیره جق و یایدار
قالایه جک قازانجیلر آنجق بالذات استحصال ایدیه جک
مثبت حقیقتلردر . چونکه قازانیلان حقیقتلر کندی
قوللرله بطلانی سوندورور و جدله اصلا حاجت قالمیزین
اک قولی تنقید وانکارلرک صدرینه کچرلر .

بکا قالیسه مساعیکیزه قارشق بایلان اعتراض
واستیزلرک آرقه سنده کوروغمه سته رغماً موجود غیر
مشهور بر نوع متافیزیک وارد . وهر غیر ایشهور
متافیزیک کی بونمتافیزیک دخی بالنتیجه تلمیز و حقیق
بر فلسفه کی مشاهد و تجربه لرله کوره دائماً بکی قابیلره
کیرمه استعداده سز بر متافیزیکدر . بو طرزده بر
متافیزیکه قابیلنه ی بن طبیی بولیورم . دوشونمکی که
بو طرزده دوشونلر اوزون زمانلر دیری ذهن بشرک
یاقین اولدیگی بر طرز تفکری تعقیب ایدیورلر .
سزک مساعیکیزدن زیاده بوقبیل تفکرلرک مظهر تقدیر
انام و دوام اولایی ایشته بو حرات روحیه دن ایلری
کلور . شیمدی مصاحبه مک هدفی آرتنی سوبلیه .
بیلیرم . بیه و طیفهم بو اعتیاد ذهنی ماسکسینی قالد بر مق
ومشله به دوعوردن دوعویه یاناشق و حائر اولدیگی
قیجی اولدیگی کی کورمکدر فقط بونی یامازدن و موضوع
اولان ساحه به عرض ایتدیگم طرزده کلزدن اول
بر جوق عالم لری شاشیرتدقنی طن ایتدیگم اصولکیز
حقده بر قاج سوز سوبلیه جک . هپ بیلورز که
مساک عالم علمه داخل اولمسندن شیمدی به قدر
بو بوک بردقته احتراز ایتدکاری بر تحقیق و تحری اصولک
بنه علم ساحه سته ادخال ایدلسدن اصلا حظ ایتمه جکلر
ویوندن ناخوش قالا جقدر . علوم روحیه نامی آلتنده کی
مساعیکیزه ادخال ایتدیگکیز بکی اصولک کندی
عالم لره سرایت ایتمه سدن قورنان بو عالم بالطبع
غایت مشوع اولارق قولالاندقاری آلات و ادواته قارشق
تعصب بیلن بر عمله روحی کوستره جک و اصولاری
عینی حمله محافظه اید جکلردر . چونکه بونلر علمک